

SPOR BİLİMLERİ ALANIYLA İLGİLİ BİLİMSEL DERGİLERDE YAYINLANAN MAKALELERİN İNCELENMESİ

Serdar ALEMDAĞ¹

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, ULAKBİM TR dizinde ve TÜBİTAK ULAKBİM'in DergiPark hizmetinde taranan spor bilimleri ile ilgili bilimsel dergilerde, son 5 yılda yayınlanan makalelerin, yıllara ve alanlara göre dağılımını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, ULAKBİM Tr Dizin ve DergiPark bünyesindeki spor bilimleri alanıyla ilgili 27 bilimsel dergi incelenmiştir. Nitel araştırma deseninin doküman analizi yaklaşımıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın sonucunda, 2013 yılından 2017 yılına doğru yayın sayılarında sürekli bir artış olduğu görülmüştür. Bu artışın, 2016 ve 2017 yıllarında, önceki 3 yıla oranla %100'e yakın olması dikkat çekicidir. Ayrıca, spor bilimlerinin alt alanlarından olan "psiko-sosyal alanlar" ve "hareket/antrenman bilimleri alanı", son 5 yılda üretilen 1584 yayının yaklaşık %60 (924)'ünü oluşturması, bir diğer sonuç olarak karşımıza çıkmıştır. Spor bilimleri alanıyla ilgili dergilerde yayınlanan bilimsel makalelerin son 5 yılda görülen bu artışının en önemli sebebinin akademik teşvik uygulaması olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel Dergiler, Döküman Analizi, Spor Bilimleri.

EXAMINATION OF THE ARTICLES PUBLISHED IN SCIENTIFIC JOURNALS RELATED TO SPORTS SCIENCE

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the distribution of the articles published in the last 5 years according to the years and fields in the scientific publications related to sport sciences which are scanned in ULAKBİM TR index and ULAKBİM's DergiPark service. For this purpose, in Turkey, 27 scientific journal about sport science was examined that indexed by ULAKBİM TR Index and DergiPark. As a result of this study carried out by the document analysis approach of the qualitative research design, it is seen that there is a continuous increase in the number of publications from 2013 to 2017. It is noteworthy that this increase is close to 100% in 2016 and 2017 compared to the previous 3 years. In addition, the "psycho-social areas" and "movement / training sciences" areas of sport sciences constituted about 60% (924) of 1584 publications in the last 5 years. It is thought that the most important reason of the increase of the scientific articles published in the journals related to the field of sports sciences over the last 5 years is the application of academic promotion.

Keywords: Document Analysis, Scientific Journals, Sports Science.

GİRİŞ

Bilimsel yöntemlerle elde edilmiş, doğrulanabilir bilgiler topluluğu olan bilim (Büyüköztürk ve ark., 2011), günümüzde bilimsel dergiler yoluyla gerçekleşmektedir. Büyük bir çoğunluğu üniversiteler vasıtasıyla yapılan bilimsel araştırmaların sonuçlarını ulusal ve uluslararası platformlarda paylaşmak bilimsel dergilerin en önemli görevlerinden birisidir (Köksoy M. 2000). Sonuçları paylaşılan bilginin bibliyografik kayıtlarının hizmete sunulduğu temel araçlar ise dizinlerdir (Atılğan, D., 2005). Son yıllarda bilgisayar teknolojisinin de gelişmesiyle birlikte, bilimsel dergilere ulaşmayı kolaylaştıran veri tabanlarının (dizinlerin) önemi artmıştır c). Türkiye’de ve dünyada yapılan bilimsel araştırmaların, yüksek niteliğe sahip olup olmama durumunun göstergesi olarak makalelerin, SCI (science citation index), SSCI (social science citation index) ve her çalışma alanı için farklı olabilen alan indeksleri gibi veri tabanlarında yer alıp almamaları önemli bir ölçüt olarak kabul edilmektedir (Kozak, N., 2003)). Ülkemizde, özellikle akademik yükselmeler için oldukça öneme sahip olan bu veri tabanlarının yanında (SCI, SSCI ve Alan indeksleri), ulusal veri tabanlarında taranan dergilerde yayınlanan makaleler de, akademik yükselmelerde önemsenmektedir. Türkiye’deki tüm akademik kurumları birbirine ve sonra da küresel araştırma ağlarına bağlayan ve ulusal bilimsel bilgi içeren ulusal akademik ağ ve bilgi merkezi (ULAKBİM), ülkemizdeki ulusal veri tabanı niteliği taşıyan en önemli merkezlerden biridir (TÜBİTAK ULAKBİM, 2018). 2017 yılı itibari ile ULAKBİM TR dizinde taranan tüm veri tabanlarında 702 bilimsel dergi ve bunun yanında TÜBİTAK ULAKBİM’in DergiPark hizmetinde toplam 1694 bilimsel dergi bulunmaktadır. Bu dergiler, ulusal ve uluslararası alanlarda eğitim kalitesini yükseltmek ve erişilebilirliği artırmak amacıyla tek çatı altında toplanmıştır. ULAKBİM çatısı altında toplanan dergiler arasından spor bilimleri ile ilgili bilimsel çalışmalara yer veren dergilerin sayısı ise 27 dir.

Yapılan literatür taramasında, sağlık, sosyal, IIBF ve eğitim (Başol, G., 2006; Erbaş, D., 2011; Dumrul, C., Aysu, A., 2006; Bilgin, N., 2006; Yalçınkaya, K., 2000) gibi alanlarda yayınlanan dergilerde yer alan çalışmaların genel karakterine yönelik araştırmalar yapılmasına rağmen, spor bilimleri alanında bu tür çalışmalara rastlanmamaktadır. Bu durum, spor bilimleri alanındaki araştırma politikaları bakımından büyük bir eksikliklerdir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı, ULAKBİM TR dizinde ve

TÜBİTAK ULAKBİM'in DergiPark hizmetinde taranan spor bilimleri ile ilgili bilimsel dergilerde, son 5 yılda yayınlanan makalelerin yıllara ve alanlara göre dağılımını incelemektir. Araştırma sonuçlarının, spor bilimleri alanında araştırma yapmayı planlayan akademisyenlere fikir vermesi açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın modeli: Bu çalışma nitel araştırma deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalar, verilerin teker teker okunması yoluyla, sonuçların, kodlama ve kategorilere ayrılarak sunulmasını sağlar (Ekiz, 2009; Merriam, 1998). Bu bağlamda spor bilimleri alanında ülkemizde son 5 yılda yayınlanan makalelerin yıllara göre dağılımını ve yayınlanan makalelerin spor biliminin hangi alanında yapıldığının derinlemesine incelenmesini amaçlayan bu çalışma için, en uygun araştırma yönteminin nitel araştırma olduğuna karar verilmiştir. Araştırma verileri, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelenmesi yoluyla toplanmıştır.

.Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini, spor bilimleri alanıyla ilgili yayın yapan bilimsel dergiler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, ULAKBİM TR dizinde ve ULAKBİM'in DergiPark hizmetinde taranan toplam 27 (iki tanesi araştırmaya dahil edilmemiştir) spor bilimleri dergisinin, son 5 yıl içerisindeki tüm sayıları oluşturmaktadır. Bu dergilerin bulunmasında TÜBİTAK ULAKBİM web sayfasından yararlanılmıştır. Bu dergiler aşağıdaki gibidir.

1. Spor bilimleri dergisi, Hacettepe Üniversitesi
2. Spor hekimliği dergisi
3. Spor ve performans araştırmaları dergisi
4. Spormetre
5. Türk spor ve egzersiz dergisi
6. Beden eğitimi ve spor bilimleri dergisi
7. CBÜ Beden eğitimi ve spor bilimleri dergisi
8. Gazi Beden eğitimi ve spor bilimleri dergisi
9. Gaziantep üniversitesi spor bilimleri dergisi
10. International journal of recreation and sports science
11. International journal of science culture and sports
12. International journal of sports exercise and training sciences

13. İnönü üniversitesi Beden eğitimi ve spor bilimleri dergisi
14. İstanbul üniversitesi spor bilimleri dergisi
15. Kilis 7 Aralık üniversitesi beden eğitimi ve spor bilimleri dergisi
16. Marmara üniversitesi spor bilimleri dergisi
17. Muş Alparslan üniversitesi spor bilimleri dergisi
18. Spor bilimleri araştırmaları dergisi
19. Spor eğitim dergisi
20. Spor yönetimi ve bilgi teknolojileri
21. Sportif bakış: Spor ve eğitim bilimleri dergisi
22. Sportif performans araştırmaları dergisi
23. Türkiye spor bilimleri dergisi
24. Ulusal spor bilimleri dergisi
25. Pamukkale spor bilimleri dergisi

Yukarıdaki listenin ilk 5 sırasındaki dergiler, ULAKBİM TR Dizinde taranan spor bilimleri ile ilgili bilimsel dergilerden oluşmaktadır. İstanbul egzersiz ve spor bilimleri dergisi ve Türk spor bilimleri dergilerinde henüz yayın olmadığı için araştırmaya dahil edilmemiştir. Ayrıca International journal of science culture and sports (IntJSCS) dergisinin sıralı yayınları incelenirken sadece spor bilimi ile ilgili yayınlar değerlendirme kapsamında tutulmuştur.

Veri toplama araçları: Literatür taramasından elde edilen bilgiler doğrultusunda, mevcut dergilerde yayınlanan makaleler derinlemesine incelenmiş ve spor bilimiyle ilgili yayınların yoğunlukla yapıldığı 5 farklı alt kategorinin (sporda psiko-sosyal alanlar, spor eğitimi alanı, hareket ve antrenman bilimleri alanı, yönetim ve organizasyon ve sağlık) yer aldığı kategori havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kategori havuzu, spor bilimlerinin farklı alanlarında doktoralarını tamamlamış iki akademisyene verilerek değerlendirmeleri istenmiştir. Yapılan değerlendirme neticesinde, spor bilimleri alanıyla ilgili bilimsel yayınların yıllara göre dağılımı ve bu yayınların, spor biliminin hangi alt alanında yapıldığının incelenmesi yönünde karar verilerek son şeklini almıştır.

Başlıkları ve özetleri okunarak analiz edilen ilk 50 makaleden sonra, başka bir araştırmacıya, araştırma süreciyle ilgili bilgi verildikten sonra aynı değerlendirmeyi yapması istenmiştir. Bu işlem değerlendiriciler arası tutarlılığı ölçmek amacıyla

yapılmıştır. Bağımsız değerlendiriciler arası uyum olarak da bilinen bu yöntem iki veya daha fazla bağımsız gözlemcinin verdiği puanların güvenilirliğini incelemeye kullanılır (Linn & Gronlund, 1995). Gözlemcilerin aynı objeler için verdikleri puanlar birbirine yaklaştıkça güvenilirliğin artacağı söylenebilir (Büyüköztürk & et al., 2011) . Yapılan iki değerlendirme sonrasında frekanslar hesaplanarak tutarlılık formülüne yerleştirilmiştir.

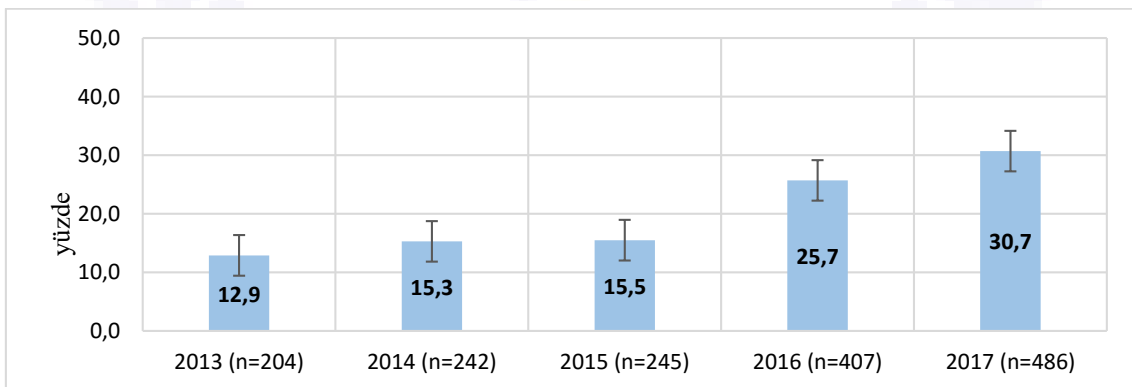
$$\text{Tutarlık Yüzdesi} = \frac{\text{Uzlaşma sayısı}}{(\text{uzlaşma sayısı} + \text{uzlaşmama sayısı})}$$
$$= \frac{45}{(45+5)} = 0.90$$

Elde edilen değer 0.90'dır. Bu değer, kategorilerin kullanılabilir ölçüde tutarlı bir şekilde çalıştığı anlamına gelmektedir.

Belirlenen dergilerdeki yayınların tamamının özeti okunduktan sonra, spor bilimlerinin alt alanlarının hangisi içerisinde yer aldığı tespit edilmiş ve bu alanların frekansları hesaplanmıştır. Ayrıca son 5 yılda incelenen makalelerin yıllara göre dağılımları da ayrı bir tablo olarak belirtilmiştir. Bu hesaplama işlemi Microsoft Excel Çalışma sayfası vasıtasıyla yapılmıştır.

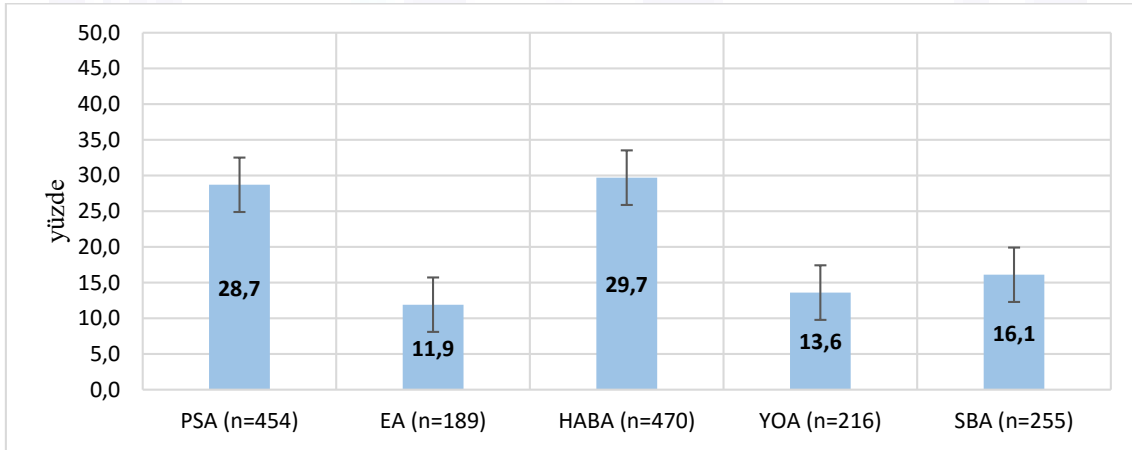
BULGULAR

Spor bilimleri alanıyla ilgili, ULAKBİM TR dizinde ve ULAKBİM'in DergiPark hizmetinde taranan, toplam 27 spor bilimleri dergisinin (ikisi araştırmaya dahil edilmemiştir), son 5 yıl içerisindeki tüm sayılarının incelenmesi sonucunda, makale sayısının yıllara göre dağılımı ve yayınlanan bilimsel makalelerin, spor bilimlerinin hangi alt alanında yapıldığıyla ilgili bilgiler aşağıdaki grafiklerde sunulmuştur.

Şekil 1. Yıllara göre yayın sayıları

Grafik 1'e göre, yayın sayılarının yıllara göre dağılımını incelediğimizde, 2013 yılında mevcut 25 dergide toplam 204 (%12.9) sıralı yayına yer verildiği görülmüştür. Bu sayı 2014 yılında 242 (%15.3), 2015 yılında 245 (%15.5), 2016 yılında 407 (%25.7) ve 2017 yılında 486 (%30.7) dir. Son 5 yılda spor bilimleri alanında mevcut dergilerdeki sıralı yayın sayısı toplamda 1584 olup, bu yayınların yaklaşık %57'sinin son iki yılda yapıldığı görülmektedir. Ayrıca spor bilimleriyle ilgili, son 5 yıldaki toplam 1584 sıralı yayının %60 (945 yayın)'ını 5 dergide yayınlanan bilimsel makaleler oluşturmaktadır. Bu dergiler; toplamda 316 (%20) yayın ile International journal of science culture and sports (IntJSCS), 252 (%16) yayın ile Turkish journal of sport and exercise, 150 (%9) yayın ile Spor hekimliği dergisi, 117 (%7) yayın ile Spor bilimleri dergisi, Hacettepe Üniversitesi ve 110 (%7) yayın ile Pamukkale spor bilimleri dergisidir.

Şekil 2. Son 5 yılda spor bilimleri alanlarına göre makale sayıları

Not: PSA (psiko-sosyal alanlar), EA (eğitim alanı), HABA (hareket/antrenman bilimleri alanı), YOA (yönetim ve organizasyon alanı) ve SBA (sağlık bilimleri alanı), spor bilimleri alt alanlarını ifade etmektedir.

Grafik 2'ye göre, son 5 yılda spor bilimlerinin yoğunlukla yayın yapılan alt alanlarındaki (psiko-sosyal alanlar, eğitim alanı, hareket ve antrenman bilimleri alanı, yönetim ve organizasyon ve sağlık) makale sayılarının dağılımını incelediğimizde, %29.7 (470 yayın) ile en fazla hareket ve antrenman bilimleri alanında yayın yapıldığı görülmüştür. Bunu %28.7 (454 yayın) ile psiko-sosyal alanlar, %16.1 (255 yayın) ile sağlık alanı, %13.6 (216 yayın) ile yönetim ve organizasyon ve son olarak %11.9 (189 yayın) ile eğitim alanı takip etmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Son yıllarda, akademik dergilerin üniversiteler tarafından yayınlanması olgusunun ortaya çıkması, bu dergilerin sayılarında ve yayın sıklıklarında artışa neden olmuştur. Bu durumun zaman zaman yeniden düzenlenen doçentlik başvuru koşullarındaki “ulusal hakemli dergi” kavramına getirilen değişiklikten kaynaklandığı düşünülmektedir (Kozak, N., 2003). Son 5 yılda ULAKBİM TR Dizin ve ULAKBİM’in DergiPark hizmetinde spor bilimleri alanında taranan toplam 27 derginin (iki tanesi araştırmaya dahil edilmemiştir) doküman analizi yaklaşımıyla incelenmesi sonucunda, 2013 yılından 2017 yılına doğru yayın sayılarında sürekli bir artışın olduğu görülmektedir. Ayrıca son 2 yıllık süreçte, yayınlanan makale sayısındaki artışın ikiye katlandığı önemli bir ayrıntı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum iki şekilde açıklanabilir. Birincisi, son 5 yılda spor bilimleri alanındaki akademisyen sayısındaki artış, ikincisi ise 2015 yılında hayata geçirilen akademik teşvik uygulaması. Son 5 yıldaki makale sayıları incelendiği zaman, 2013, 2014 ve 2015 yıllarındaki makale sayılarının birbirine yakın olması, akademik personel sayısının artmasıyla doğru orantılı olduğu tahmin edilen makale sayısındaki artış düşüncesini çürütmektedir. Akademik teşvik uygulamasının başladığı 2015 yılında henüz farkındalığın olmayışı dolayısıyla, makale sayısında gözle görülür bir etki yaratmamıştır. Ancak, 2016 ve 2017 yıllarında, 2015 yılına göre neredeyse yüzde yüz artış görülmüştür. Bu durum, bu sayının akademik teşvik uygulamasıyla birlikte arttığını doğrulamaktadır. Bu sonuçlar, sayısal olarak artış sağlanan bilimsel yayınların, nitelikli olup olmadıkları konusunu da beraberinde getirmiştir (Arık, RS., Türkmen, M., 2009; Kozak, N., 2003; Dumrul, C., Aysu, A., 2006; Dolaşır, Tuncel, S., 2008).

ULAKBİM TR dizinde ve TÜBİTAK ULAKBİM’in DergiPark hizmetinde taranan spor bilimleri ile ilgili bilimsel dergilerinde, son 5 yılda yayınlanan makalelerin alanlara göre dağılımı incelendiğinde, Sporda psiko-sosyal alanlar ve hareket/antrenman bilimleri alanlarında yapılan yayınlar son 5 yıldaki toplam yayın sayısının yaklaşık %60’ını oluşturduğu görülmektedir. Sonuçların bu şekilde çıkmasında, Türkiye’deki üniversitelerin spor bilimleri fakülteleri ya da beden eğitimi ve spor yüksekokullarında bulunan akademik personellerin yoğunlukla, öğretmenlik ve antrenörlük bölümlerinde yer almalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu sonuçlardan hareketle, spor

bilimleri alanında araştırma yapmayı planlayan akademisyenler, son 5 yılda bu alanda yapılan bilimsel makalelerin dağılımını inceleyerek fikir sahibi olabilirler.

Bu çalışmada, mevcut 25 derginin yıllara ve spor bilimleri alanlarına göre dağılımı incelenmiş ancak karşılaştırma yapılacak herhangi bir veri olmadığından sadece elde edilen bulgular yorumlanmaya çalışılmıştır. Bundan sonraki araştırmalarda, spor bilimleri alanında sıralı yayın yapan, bilimsel dergilerde yayınlanan makalelerin içerikleri daha derinlemesine incelenebilir, yurt dışındaki spor bilimleri alanıyla ilgili bilimsel dergilerdeki yayınlarla kıyaslama yapılabilir ayrıca yayınların nitelikleriyle ilgili çalışmalara yer verilebilir. Bu önerilerin sağlanmasıyla birlikte, spor bilimleri alanında, çalışmaların içerikleriyle ilgili zengin bir literatüre sahip olunabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. **Köksoy M.** (2000). Yabancı dilde eğitim. Ahmet Yesevi Üniversitesi Yardım Vakfı Bilig Yayınları.
2. **Atılğan D.** (2005). Bilginin Organizasyonunda Ulusal Dizinlerin Önemi Ve Atif Sistemi Üzerine Düşünceler. In: Sosyal Bilimlerde Süreli yayınlar ve Bilgi Teknolojileri Sempozyumu.
3. **Arık RS, Türkmen M.** (2009). Eğitim bilimleri alanında yayınlanan bilimsel dergilerde yer alan makalelerin incelenmesi. I Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi; Available at: <http://www.eab.org.tr/eab/2009/pdf/488.pdf>
4. **Kozak N.** (2003). Türkiye’de Yayınlanan Akademik Dergilerin Niteliklerindeki Zaman içerisindeki Değişim Nedenleri: Sağlık , Sosyal ve Teknik Bilim Alanlarında Yayınlanan Dergiler Üzerine Bir inceleme. Bilgi Dünyası, 4(2),146–74.
5. **TÜBİTAK ULAKBİM** (2018). İnternet adresi. Available at: http://ulakbim.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/hak_kimizda
6. **Başol G.** (2006). 2001 - 2006 Yılları Arasında Türkiye’de Eğitim Alanında Belli Başlı İndeksli Dergilerde Yayınlanan Araştırma Makalelerin Metodolojik Bakımdan Değerlendirilmesi. In: XV Eğitim Bilimleri Kongresi.
7. **Erbaş D.** (2011). Süreli yayın kapsamında yer alan makale türlerinin dağılım dengesi nasıl olmalıdır. In: 9 ulusal sempozyum. sağlık bilimlerinde süreli yayıncılık-2011, p. 33-6.
8. **Dumrul C, Aysu A.** (2006). Erciyes üniversitesi i.i.b.f. dergisinde yayınlanan makaleler: değerlendirme ve bibliyografya (1981- (1981 - 2005). Erciyes üniversitesi i.i.b.f dergisi, 27,171-249.
9. **Bilgin N.** (2006). Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi. Ankara: Ankara: Siyasal Kitabevi.
10. **Yalçınkaya K.** (2000). Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisinde Yayınlanan Makaleler Bibliyografyası (1981-1999). Erciyes Üniversitesi İİBF Derg. 16,247-87.
11. **Sharan B. Merriam** (1998). Qualitative Research and Case Study Applications in Education: Revised and Expanded from Case Study Research in Education. 2nd Editio. Kindle Edition. 58 p.
12. **Ekiz D.** (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Geliştiril. Anı yayıncılık, 85 p.
13. **Linn, J.E. & Gronlund M.** (1995). Measurement and assessment in teaching. 7.Ed. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice-Hall Inc.
14. **Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel F.** (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 8.Ed. Pegem Akademi, 115 p.
15. **Dolaşır Tuncel, S.** (2008). Uluslararası Yayınlarda Nitelik: Bazı Spor Bilimleri Dergilerine Türkiye’den Gönderilen Araştırmaların Niteliği. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilim Derg. (3),125-7